

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän vuoden 2022 tilinpäätöksen osoittaman kertyneen ylijäämän jakamisperuste

Kh 27.03.2023 § 66
385/00.04.01/2022

Valmistelija hallintojohtaja Päivi Huhtala

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuejohtaja ja talouspäällikkö ovat jättäneet jäsenkunnille seuraavan kirjelmän:

”Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kokonaisylijäämä tilinpäätöksessä 2022 on yhteensä 7 538 697,35 euroa. Tämä koostuu tilikauden 2022 ylijäämästä 558 215,32 euroa, joka on kirjattu tilinpäätöksessä tuottojen vähennykseksi ja velaksi jäsenkunnille, sekä aikaisempien vuosien ylijäämästä 6 980 482,03 euroa, joka on myös kirjattu tilinpäätöksessä velaksi jäsenkunnille.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue on pyytänyt KPMG:ltä lausunnon jakoperusteesta ja sen perusteella esitys tulee olemaan, että ylijäämät jaetaan peruspääomaosuuksien suhteessa tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen.”

Esityslistan oheismateriaalina on jaettu KPMG:n Muistio ylijäämän jakamisen perusteesta sairaanhoitopiirin kuntien kesken soteuudistuksessa. Siinä todetaan mm. seuraavaa:

”Soteuudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE241/2020 vp.) jaksossa 4.2.1.6.2 todetaan ylijäämien jakamisesta seuraavaa (koskee nimenomaan sairaanhoitopiirien kuntayhtymiä):

”Mikäli hyvinvointialueelle siirtyvän kuntayhtymän taseeseen on kertynyt ylijäämiä, jäsenkunnilla olisi mahdollisuus päättää ylijäämän käsittelystä kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle.”

Jaksossa 4.2.1.6.6 käsitellään omaisuusjärjestelyjen vaikutusta hyvinvointialueisiin seuraavasti:

*”Erityisesti sairaanhoitopiireistä siirtyvään velkamäärään tulisi vaikuttamaan myös se, miten sairaanhoitopiirien jäsenkunnat tulisivat toimimaan kuntayhtymiin kertyneen ylijäämän suhteen. Joillekin sairaanhoitopiireille on kertynyt **ylijäämiä, joiden käsittelystä jäsenkunnilla on oikeus päättää vuoden 2022 loppuun mennessä...**”*

Jakoperustetta koskeva sääntö/lähtökohta ilmaistaan suoraan myös voimaantulolain (616/2021) 33 §:ssä:

”taseeseen kertyneen ylijäämän käsittelystä kuntayhtymän jäsenkunnat päättävät kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti.”

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin perussopimuksen (30.8.2004) 25 §:ssä lausutaan loppuselvityksestä purkamistilanteessa seuraavaa:

*”Kuntayhtymän varat, joita ei tarvita loppuselvityksen kustannusten ja velkojen suorittamiseen eikä sitoumusten täyttämiseen, jaetaan jäsenkunnille 5 §:n mukaisten **peruspääomaosuuksien suhteessa**. Jos kustannusten ja velkojen suorittamiseen sekä sitoumusten täyttämiseen tarvittava määrä on varoja suurempi, jäsenkunnat ovat velvolliset suorittamaan erotuksen edellä mainittujen osuuksien suhteessa.”*

Perussopimuksen 21 §:ssä käsitellään tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista seuraavasti:

"Tilikauden ylijäämä jaetaan jäsenkunnille tilikauden palvelumaksujen suhteessa. Perustellusta syystä ylijäämä voidaan joko kokonaan tai osittain rahastoida, siirtää varauksiin tai jättää taseen omaan pääomaan."

Seinäjoen kaupunki on lähettänyt 17.3.2023 Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän jäsenkunnille seuraavan kirjelmän:

"Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän vuoden 2022 tilinpäätös osoittaa, että Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin taseeseen on kertynyt jäsenkunnille jaettavaa ylijäämää n. 7,5 miljoonaa euroa.

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän perussopimuksen 21 §:n mukaan tilikauden ylijäämä jaetaan jäsenkunnille tilikauden palvelumaksujen suhteessa. Perustellusta syystä ylijäämä voidaan kokonaan tai osittain rahastoida, siirtää varauksiin tai jättää taseen omaan pääomaan.

ja 25 §:n mukaan kuntayhtymän varat, joita ei tarvita loppuselvityksen ja velkojen suorittamiseen eikä sitoumusten täyttämiseen jaetaan jäsenkunnille 5 §:n mukaisten peruspääomaosuuksien mukaisessa suhteessa. Jos kustannusten ja velkojen suorittamiseen sekä sitoumusten täyttämiseen tarvittava määrä on varoja suurempi, jäsenkunnat ovat velvolliset suorittamaan erotuksen edellä mainittujen osuuksien suhteessa.

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän taseen ylijäämät vuoden 2022 tilinpäätöksen mukaan yhteensä n. 7,5 miljoonaa euroa tulee jakaa perussopimuksen 21 §:n mukaisesti jäsenkuntien maksamien palvelumaksujen suhteessa. Näin on myös kuntien talousjohdolle 22.2.2023 pidetyssä tilisuudessa kerrottu ylijäämän jakamisen tapahtuvan. Myöhemmin on esitetty näkemyksiä, että ylijäämä pitäisi jakaa peruspääomien suhteessa.

Ylijäämän jakaminen on paitsi Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän perussopimuksen 21 §:n mukainen, myös oikeudenmukainen kun jako tapahtuu siinä suhteessa kuin kunnat ovat ylijäämän muodostumiseen palvelumaksuja maksamalla osallistuneet. Erityisesti on huomioitava, että ylijäämästä lähes 7 miljoonaa on kertynyt vuonna 2021 ja loput vuonna 2022.

Kyse ei ole Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesta purkamisesta ja loppuselvityksestä vaan Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän varojen, velkojen sekä sopimusten siirtymisestä yleisseuraantona Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Voimaanpanolain (616/2021) 20 §:n mukaan erikoissairaanhoitolain 7 §:ssä mainittujen sairaanhoitopiirien kuntayhtymät siirretään varoineen ja velkoineen ja sitoumuksineen hyvinvointialueelle. Hallituksen esityksessä 241/2020 on nimenomaan todettu kyseessä olevan yleisseuraanto.

Käsittääksemme jäsenkunnilla on myös oikeus sopia ylijäämän jakamisesta perussopimuksesta poiketen.

Erityisesti on huomioitava, että se millä perusteella Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän vuoden 2022 tilinpäätöksen osoittama

ylijäämä jaetaan vaikuttaa käsittääksemme myös kuntien seuraavien seitsemän vuoden valtiosuuksiin.

Kirjanpitolautakunnan voimassa oleva lausunto (36/1998) Kuntayhtymän ylijäämän palauttamisesta:

Jos ylijäämän palauttamisen ja alijäämän kattamisen jakoperusteeksi on sovittu peruspääomaosuuksien suhde, ylijäämän palautus jäsenkunnille kirjataan palautusvuonna kuntayhtymässä edellisten tilikausien ylijäämän vähennykseksi ja jäsenkunnassa tuloslaskelmaan muuksi rahoitustuotoksi.

Jos ylijäämän palauttamisen ja alijäämän kattamisen jakoperusteeksi on sovittu palvelujen käytön suhde, ylijäämän palautus kirjataan palautusvuonna kuntayhtymässä myyntituottojen oikaisuksi ja jäsenkunnassa erikoissairaanhoidon toimintakulujen asiakaspalvelujen ostot oikaisuksi.

Käytännössä tämä merkitsee, että palvelumaksujen käytön suhteessa palautetut ylijäämät ovat selkeästi määriteltävissä SOTE kustannuksiksi, jotka vaikuttavat varmasti jäsenkuntien valtionosuuspohjiin. Sen sijaan yleisiin rahoitustuottoihin kirjattava peruspääoman suhteessa jaettava ylijäämän jakaminen sisältää merkittävän riskin siitä, ettei sitä hyväksytä SOTE eräksi. Vain tulosvaikutteiset SOTE-erät huomioidaan valtionosuuksia määriteltäessä.

Jaettava ylijäämä on n. 7,5 milj. euroa. Sen painoarvo valtionosuukissa on 50 %, koska vuosi 2021 on jo laskettu. Näin ollen 3,75 milj. €/ vuosi on riskinä jäädä jäsenkunnilta saamatta sille kuuluvaa rahoitusta: seitsemän vuoden aikana tämä tekee yli 26 milj. €. Eli kertaluonteisesti jokin kunta voi saada enemmänkin, kun jaetaan palautus peruspääoman suhteessa, mutta pidemmällä 7 vuoden aikajänteellä tähän sisältyy erittäin iso taloudellinen riski jäsenkunnille.

Seinäjoen kaupunki esittää Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän muille jäsenkunnille, että jäsenkunnat yhdessä esittävät Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle, että kuntayhtymän taseeseen 31.12.2022 kertynyt ylijäämä jaetaan jäsenkunnille perussopimuksen 21 §:n mukaisesti palvelumaksujen suhteessa. Yhteisen mielipiteen aikaansaamisella on kiire, koska tietääksemme Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallitus käsittelee asiaa 27.3.2023.”

Kuten tekstissä on jo todettu, olisi päätös ylijäämän jakamisperusteista pitänyt tehdä jo vuoden 2022 puolella, jolloin tilinpäätökset olisi voitu valmistella päätöksen mukaisesti.

Tilinpäätös on laadittu sen mukaan, että ylijäämä palautetaan peruspääomien suhteessa. Lappajärven kunnan osuus ylijäämän palautuksesta on noin 155.600 euroa.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Sami Alasara

Päätösehdotus

Päätösehdotus annetaan kokouksessa.

Lappajärven kunnanhallitus päättää esittää Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle ja vastauksenaan Seinäjoen kaupungin toimittamaan kirjeeseen, että

1) Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin tilikauden ylijäämä v. 2022 yhteensä 558.215,32 euroa tulee palauttaa kunnille perussopimuksen 21 §:n mukaan eli tilikauden 2022 palvelumaksujen suhteessa

ja

2) Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän taseeseen aikaisemmilta vuosilta kertynyt 6.980.482,03 euroa tulee palauttaa vuoden 2021 palvelujen käytön suhteessa.

Peruste: Edellä mainitulla tavalla jako tapahtuu samassa suhteessa kuin kunnat ovat ylijäämän muodostumiseen palvelumaksuja maksamalla osallistuneet.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Lisätietoja antaa

Kj Sami Alasara puh. 044-3699 611, s-posti sami.alasara(at)lappajarvi.fi